

Příloha 5.2 Život ve středověkém městě, morové epidemie

Život a demokracie ve středověkém městě

Ve středověku existovala královská i poddanská města. Poddanská města zakládali většinou šlechtici nebo církve. Města vznikala v místě brodů říčního meandru na obchodních stezkách, v místě soutoků řek nebo alespoň řeky a potoka, na strategických místech s výhledem do krajiny a také u dolů rud či na místě, kde byly k dispozici suroviny např. kamenná sůl nebo křemen na výrobu skla. Později se města formovala u klášterů, u hradů nebo na zeleném drnu, tj. na nově vybraném místě, na kterém ještě žádné město nebylo a nacházel se zde jen les nebo louka. Spolu se vznikem měst se objevila i **nová vrstva společnosti: měšťané**.

Lidé, kteří ve městech bydleli a spravovali je, měli zvláštní práva. Středověké evropské město bylo na vrcholu svého rozkvětu ve 20. letech 14. století. Nebylo rozlehlé, počet obyvatel obvykle dosahoval pěti tisíc (Mundy 2008, str. 159). Město bylo komunikačním průsečíkem života celé oblasti, středisko výroby, obchodu (s venkovem), obrany, vzdělávání a dopravy. Panovníci je zakládali kvůli upevnění své moci a k pozdvihnutí celého kraje, oblasti.

Ve středověkém městě žili **obchodníci (kupci), řemeslníci, šlechta, vojáci, královští či panští úředníci a duchovenstvo**. Samozřejmě, že k městskému lidu patřili zámožní i chudí, to však nenarušovalo zásadu rovnosti před zákonem o nic víc než dnes. (Hay 2010, str. 48)

Zámožní měšťané, obchodníci (patriciové)

- Patricij označuje zámožného měšťana, společensky a ekonomicky nejvlivnější skupiny, které se koncem 13. století objevily ve větších městech. Jednalo se o obyvatele, kteří zbohatli díky obchodu, vlastnili část městského majetku, měli vliv na městskou správu. Uzavírali sňatky se šlechtou. Patricijové získávali majetek na venkově a uzavírali manželství s příslušníky aristokracie, z níž jejich předci někdy pocházeli. (Hay 2010: str. 48)

Chudina

- Jednalo se především o dělníky, venkovany, kteří přišli do města pracovat či lidi s tělesným postižením (Hoffman 2009, s. 330). Chudé tvořili většinou mladí, noví přistěhovalci a další lidé „na okraji“, kteří se jen zvolna a nikdy ne úplně integrovali do obchodních, podnikatelských a profesních struktur. Jejich počet v období ekonomického napětí kolem roku 1300 vzrostl a představoval hrozbu v podobě kriminality a občanského násilí. V případě těchto „ničemných“ osob, čili „spodiny“, bez trvalého zaměstnání a se sklonem ke špatnosti, se nešetřilo tělesnými tresty.

Církev ve městě

- Ve městech sídlilo duchovenstvo i světská vláda. Smysl života jedince jako součásti společnosti se ve středověku komplexně objasňoval v oblasti náboženské. Architektonicky mělo být město odrazem boží obce. Součástí každého města byl kostel a radnice. (podrobněji např. Mundy 2008, str. 13)

Morové epidemie ve středověku

Ve středověku nebyly krysy vnímány jako původci, přenašeči moru, nevědělo se, jak je dýmějový mor přenášen (viz Bergdolt 2002, s. 13). Lidé ve středověku považovali krysy jen za zloděje jídla, nikoliv za přenašeče nemoci. Za přenašeče moru byli častěji označováni malomocní či židé. Morem

byly myšleny všechny infekční choroby (neštovice, plicní mor). Bakterie moru se vyskytuje v půdě, ale přenáší ji nejrůznější hlodavci a malí savci prostřednictvím parazitů, jako jsou blechy. Pokud se bariéra mezi přírodním výskytem moru (tzv. lesní mor) naruší, a nemocná zvířata se dostanou do kontaktu s lidmi, stanou se dalšími přenašeči hlodavci – tedy myši, krysy, potkani apod.,

Mor se ve 14. století rozšířil z Itálie. Lidé o něm neměli dost informací a tehdejší medicína si s ním neuměla poradit. Existovala drobná preventivní opatření. Nejčastěji to obnášelo izolace domů, v nichž se nacházeli morem nemocní a byl zakázán vzájemný styk nemocných a zdravých (Wondrák 1999, s. 18). Cantor (2005) uvádí, že kvůli moru se i vypalovala i města.

V současné době se vědci domnívají, že přenašeči nemuseli být pouze krysy, respektive jejich paraziti – blechy, ale mohly to být i lidské blechy či potkan. Záleželo také na typu moru. Některé se šířili právě přes kousnutí parazitem či hlodavcem (dýmějový mor), jiné kapénkovou infekcí mezi lidmi.

Použitá literatura

- HAY, Denys. *Evropa pozdního středověku 1300-1500*. Praha: Vyšehrad, 2010. Dějiny Evropy (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-986-7.
- Hoffman, F.: *České město ve středověku*, Praha 1992
- Hoffman, R.: *Středověké město v Čechách a na Moravě*, 2009
- MUNDY, John Hine. *Evropa vrcholného středověku 1150-1300*. Praha: Vyšehrad, 2008. Dějiny Evropy (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-927-0.
- WONDRAK, Eduard. *Historie moru v českých zemích: o moru, morových ranách a boji proti nim, o zoufalství, strachu a nadějích i o nezodpovězených otázkách*. Praha: Triton, 1999. ISBN 80-7254-073-4., s. 18.
- ČT24. Mýtus o kryších, které šířily mor, padá. Za středověkou epidemii mohl zřejmě člověk. In: ČT24. [ceskatelevize.cz](https://ct24.ceskatelevize.cz) [online]. Česká televize, 16. 1. 2018 [cit. 19.8.2021]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2363686-mytus-o-krysinh-ktere-sirily-mor-pada-za-stredovekou-epidemii-mohl-zrejme-clovek>>
- BERGDOLT, Klaus. *Černá smrt v Evropě: velký mor a konec středověku*. Přeložil Jan HLAVIČKA. Praha: Vyšehrad, 2002. Kulturní historie. ISBN 80-7021-541-0.
- CANTOR, Norman F. *Po stopách moru: černá smrt a svět, který zrodila*. Přeložil Gerik CÍSAŘ. Praha: BB art, 2005. ISBN 80-7341-416-3.

